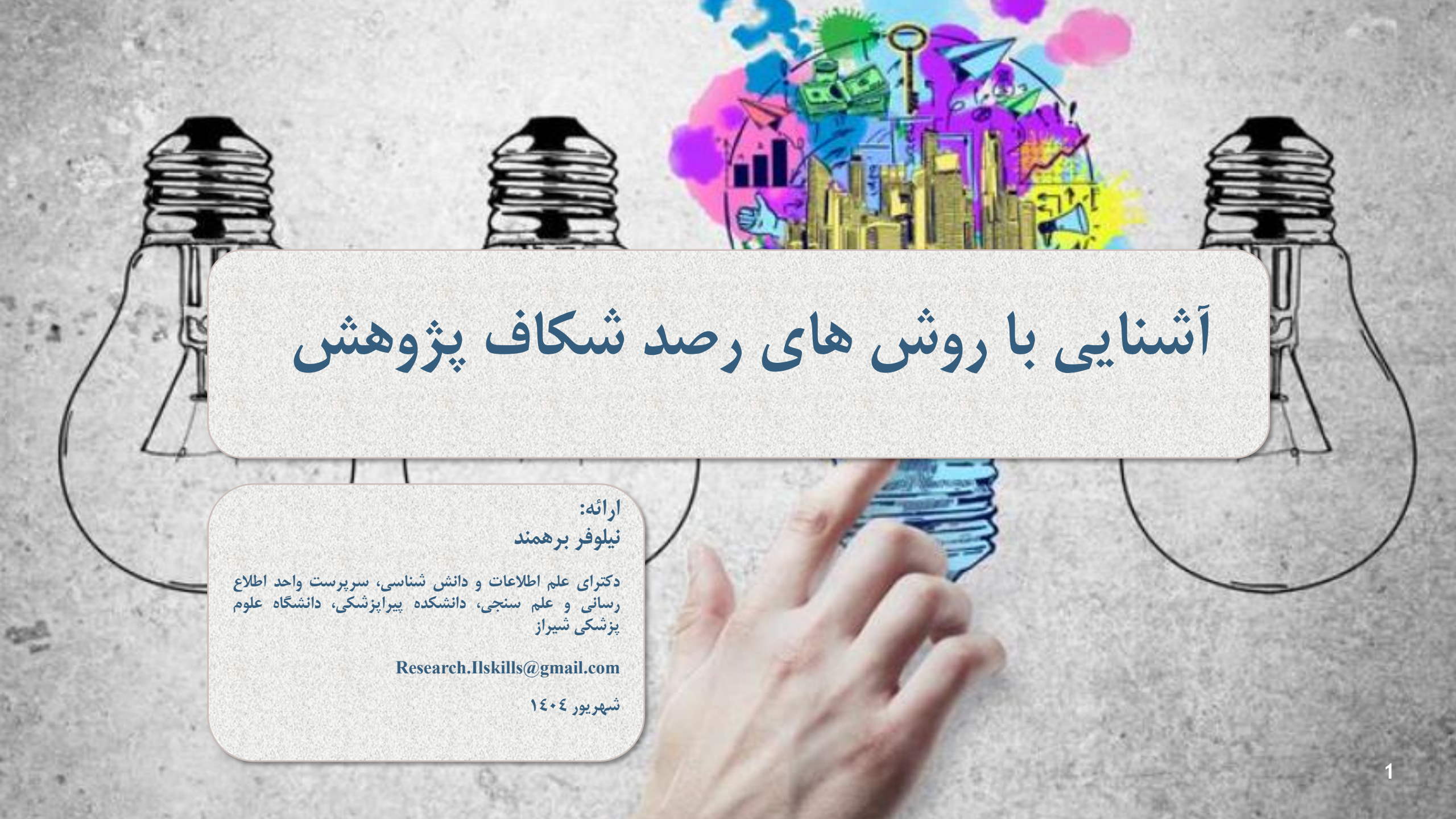

آشنایی با روش های رصد شکاف پژوهش

ارائه:
نیلوفر برهمند

دکترای علم اطلاعات و دانش شناسی، سرپرست واحد اطلاع
رسانی و علم سنجی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم
پزشکی شیراز

Research.Ilskills@gmail.com

شهریور ۱۴۰۴

مطالب

- شکاف پژوهشی به چه معناست و انواع آن کدام اند؟
- آیا اثبات شکاف پژوهشی برای انجام پژوهش کافی است؟
- پژوهش مولد و اثرگذار چیست؟
- روش های رصد شکاف پژوهشی کدام اند؟

شکاف پژوهش چیست؟

شکاف پژوهش به چه معناست؟

«شکاف پژوهش» یا **Research Gap** به معنای موضوع، سؤال یا حوزه‌ای در علم یا پژوهش است که هنوز به‌طور کامل مورد بررسی قرار نگرفته و اطلاعات کافی درباره آن وجود ندارد.

به عبارت دیگر، شکاف پژوهش همان جایی است که دانش فعلی ناقص است و پژوهش جدید می‌تواند آن کمبودها را پر کند یا به پرسشی پاسخ دهد که تاکنون به آن پاسخ داده نشده است.

انواع شکاف پژوهش

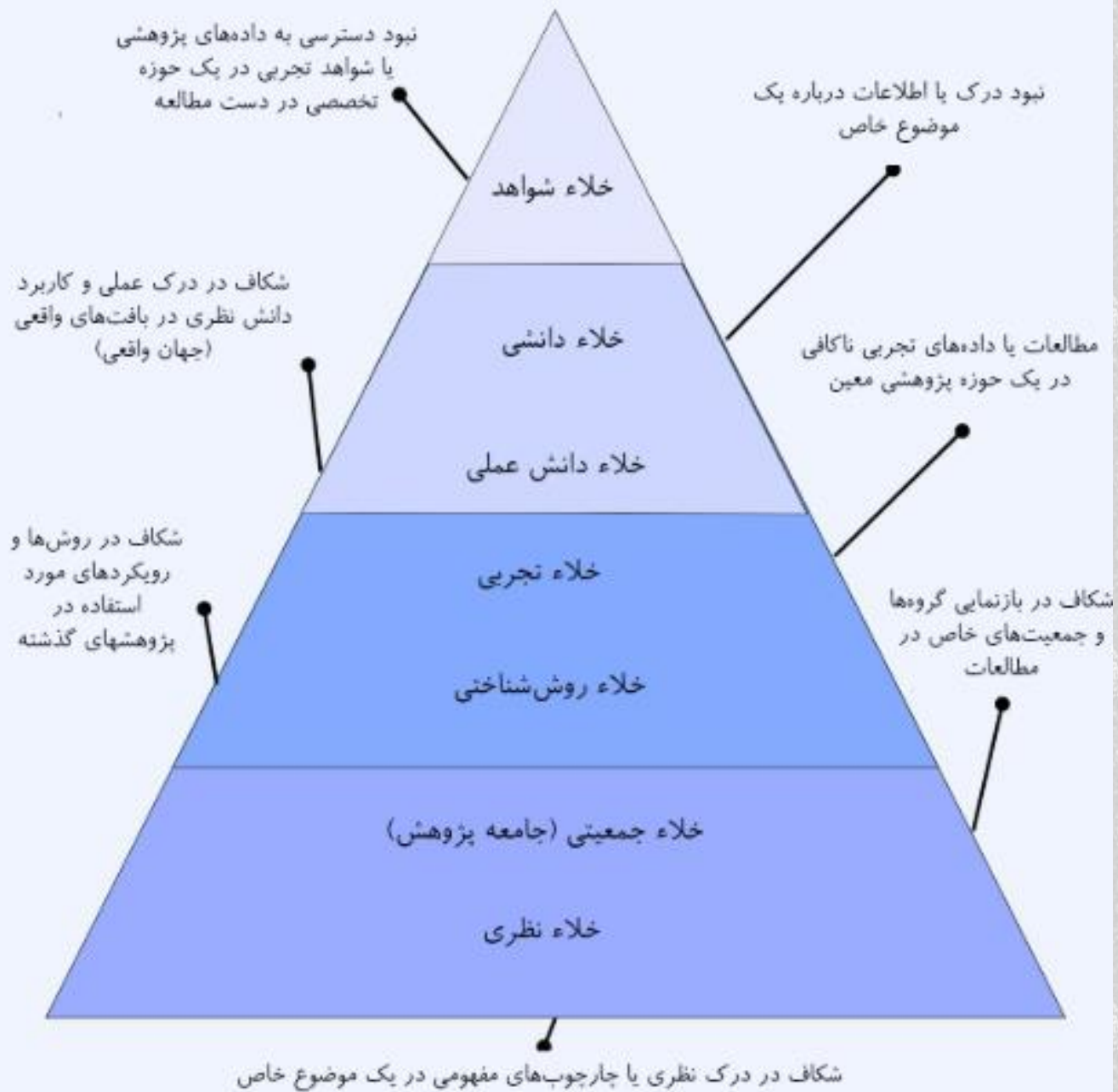
- **موضوعی:** پرداختن به موضوعی نو یا بعد جدیدی از موضوعی قدیمی؛
- **روش شناختی:** استفاده از رویکرد، روش یا ابزاری نو برای پژوهش موضوعی که در گذشته درباره آن مورد پژوهش شده است، اما با رویکردها، روشها یا ابزارهای متفاوت؛
- **جامعه پژوهش:** پژوهش درباره موضوعی قدیمی بر روی جامعه جدید؛
- **داده:** تولید داده های متنوعتر و باکیفیتتر درباره موضوعی قدیمی؛
- **مکان:** پژوهش در بافت مکانی متفاوت با پژوهشهای پیشین؛

انواع شکاف پژوهش

- **زمان:** پژوهش درباره موضوعی در دوره زمانی متفاوت؛
- **دستآورد:** ارائه تفسیر یا استفاده های نو از نتایج پژوهش های انجام شده یا مشابه موضوع مطالعه؛
- **محصولات جانبی تحقیق:** ارائه پرسشهای نو و مولد به عنوان محصول پژوهش انجام شده؛
- **تلفیق داده ها و ایده ها:** آزمون ایده های قدیمی با داده های جدید یا ارائه نگاهی نو به ایده های قدیمی؛

آیا برای

وجود شکاف پژوهشی شرط کافی برای پژوهش نیست!

پژوهش

■ خوب پرسیدن پرسشهای خوبی که ارزش پژوهیدن دارند.

پژوهش مولد و اثر گذار

وقتی پژوهشی مولد و اثر گذار است که:
برای مسئله ای با ارزش و واقعی، دانش نو و کاربردی تولید کند.

ویژگی‌های پژوهش مولد

- پژوهش مولد مسئله مدار است:

- **شکاف دانشی**

- حاصل تحلیل موضوعی، روش شناختی و بافتی متون و پژوهش‌های مرتبط است نه یک شکاف عنوانی که حاصل مطالعه سطحی عناوین و چکیده پژوهش‌های دم‌دستی است.

- پژوهش بنیادی: شکاف دانشی در مورد چیستی، چرایی، یا چگونگی پدیده یا موضوعی مشخص

- پژوهش کاربردی: شکاف دانشی درباره چگونگی بهره‌برداری از قابلیت‌های پدیده مورد نظر

- پژوهش توسعه‌ای: شکاف دانشی درباره چگونگی پیاده‌سازی قابلیت‌های پدیده مورد نظر

ویژگی‌های پژوهش مولد و اثرگذار

- پژوهش مولد مسئله مدار است:
- دیدگاه غالب در پژوهش مولد، پژوهش برای حل مسئله است

ویژگی‌های پژوهش مولد و اثرگذار

پژوهش مولد مسئله مدار است:

- جذاب و کشاننده باشد به طوریکه خواننده مشتاق شود آن را بخواند؛
- اصالت و نویی پژوهش را به وضوح بیان کند (یعنی با استناد به مبانی نظری و پیشینه پژوهش به شکاف دانشی یا ناکافی بودن دانش موجود در حوزه موردنظر اشاره کند)؛
- تمرکز اصلی یا هدف پژوهش را بیان کند؛
- مزیت منحصر به فرد **significance** یا مزایای **benefits** پژوهش را توضیح دهد. یعنی به دو پرسش «خب که چی؟» و «چطوری؟» یا چگونگی تحقق وعده یا «خب که چی؟» پژوهش پاسخ دهد.

Chatterjee, S., & Davison, R. M. (2021). **The need for compelling problematization in research: The prevalence of the gap-spotting approach and its limitations.** *Information Systems Journal*, 31(2).

- The gap-spotting approach often demonstrates that a research can be done, but it does not necessarily mean that it should be done.
- The fact that there is a gap in the literature (e.g., some unanswered question) does not necessarily mean that it is worthwhile to plug it.
- For example, nobody may have investigated if **eating chocolates increases programming efficiency**. There may well be a connection (chocolate contains sugar, amongst other things, and sugar provides energy) but is this a connection that is worth pursuing?

We should question assumptions;

We must challenge prior research and its trends, theories and findings;

Authors should develop their own worldview of the existing literature in their domain and use that worldview to critique existing research traditions in that domain. They then present their own worldview and associated theories/assumptions as a way of enhancing existing research. They need to do this in the context of a specific phenomenon that is amenable to investigation and that is worth investigating, that is, where there are identifiable stakeholders who will care about it.

Problematization approach is a valuable technique that can enhance the positioning, motivation and contribution of a study;

Problematization leads to theory that is both revelatory and scientifically useful, considerations critical in evaluating the contribution of the study;

ویژگی‌های پژوهش مولد و اثرگذار

- **مسئله آن بافت و صاحبی مشخص دارد؛**
- بسته به رشته یا موضوع پژوهش، بافت پژوهش متفاوت است؛
- بافت پژوهش ابعاد گوناگونی دارد:
- ظرف مکانی و زمانی که پژوهش در آن انجام میشود؛
- مناسبات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و غیره که به نوعی طراحی و اجرای پژوهش را تحت تاثیر قرار میدهند؛
- ویژگیهای جامعه هدف که پژوهش با هدف فهم و یا حل مسائل آنها متولد و اجرا میشود.
- مسئله پژوهش تنها زمانی موجودیت می یابد که در **بافتی مشخص تشریح** شود.
- تنها زمانی **"موضوعی مهم"** می‌تواند به عنوان **"مسئله ای ضروری"** معرفی شود که **ضرورت پرداختن به آن در بافت مشخص** به صورت علمی و مستند توجیه شده باشد.

ویژگی‌های پژوهش مولد و اثرگذار

- مدل مفهومی دقیق و جامعی دارد:
- حاصل مطالعه تحلیلی **مبانی نظری و پیشینه پژوهش** است.

دقت و قدرت ابزار پژوهش /
شخم زدن عمیق ترین و غنی ترین داده ها از دل
منبع داده

ویژگی‌های پژوهش مولد و اثرگذار

- دستاورد آن کاربردی و مشکل گشاست:
- چیزی به آگاهی، دانایی یا توانایی جامعه هدف اضافه و به فهم و یا حل مسئله کمک می‌کند. تولید چنین دانش کاربردی مدیون استفاده از ابزارها و روشهای مناسبی است که روی یک مدل مفهومی جامع و دقیق سوار شده اند.

ویژگی‌های پژوهش مولد و اثرگذار

- دستاورد آن کاربردی و مشکل گشاست:
- برخی مصادیق دانش کاربردی و مشکل گشا
 - به بهتر فهمیدن قابلیت پدیده‌ها و ایجاد گرایش به استفاده از این قابلیت‌ها کمک کند؛
 - به بهتر استفاده کردن از پدیده‌ها کمک کند؛
 - به بهتر انجام دادن امور کمک کند؛
 - به بهتر کار کردن ابزارها و وسیله‌ها کمک کند؛
 - به بهتر عمل کردن مکان‌ها کمک کند؛
 - به بهتر استفاده کردن از زمان کمک کند؛
 - توسعه را تغذیه می‌کند.

شکل ۱. نقش پژوهش مولد در تغذیه توسعه پایدار

پژوهش مولد اثرگذار است:
علم و دنیای واقعی

ویژگی‌های پژوهش مولد و اثرگذار

- صاحب نظر ساز است.
- برای تولید پژوهش مولد لازم است تا پژوهشگر توانمندیهای جدیدی کسب کند.
- توانمندی خوب پرسیدن؛
- توانمندی طرح پرسشهای خوب در موضوع مورد نظر؛
- توانمندی رصد پرسشهای خوبی که در بافت مورد نظرش ارزش پژوهیدن دارند.

The background of the slide features a light blue and white puzzle pattern. A large, solid blue puzzle piece is positioned in the center, containing a white gear-like shape. A magnifying glass with a black handle and frame is placed over the left side of the blue puzzle piece, focusing on the gear shape. The text is centered within a yellow rectangular box with rounded corners, which is overlaid on the blue puzzle piece.

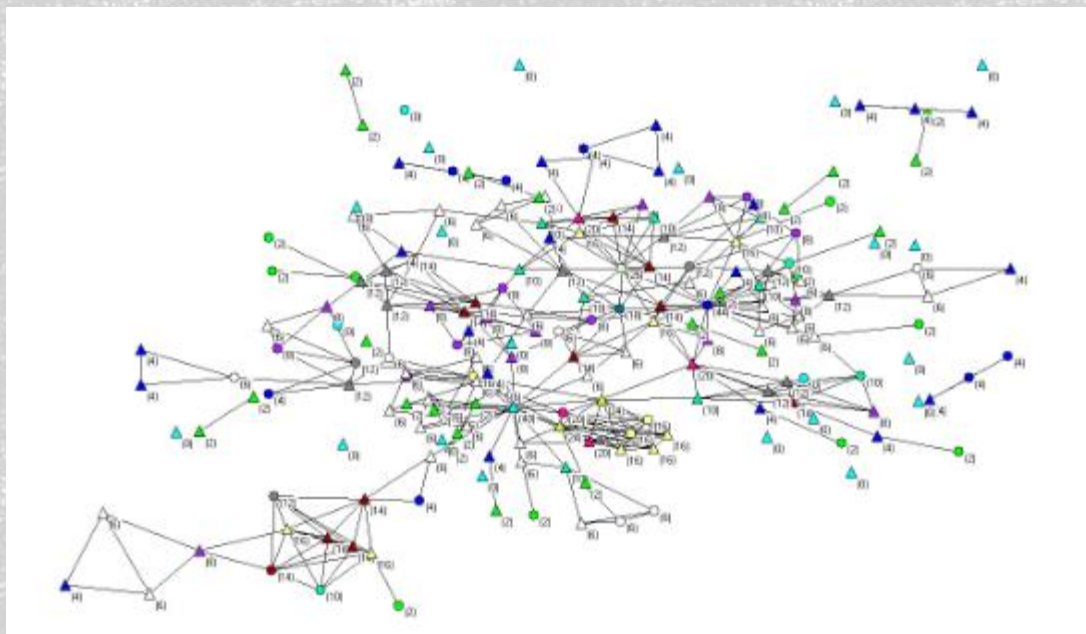
روش‌های رصد شکاف پژوهشی کدام اند؟

تحلیلی خوانی و فعال خوانی

- خواندن استراتژیک چند مقاله کلیدی و معتبر در زمینه موضوع مدنظر

استفاده از ابزارهای مصور سازی

1. [Connected Papers](#) — Simple but powerful one shot visualization tool using one seed paper (**[Freemium model](#)**)
2. [Inciteful](#) — Customizable tool , use multiple seed papers in an iterative process
3. [Litmaps](#) — Use multiple seed papers and overlapping maps, combining search with citation relationships and visualization (**[Freemium model](#)**)
4. Honorary mentions — [Research Rabbit](#), [CoCites](#)(depreciated), [Citation Gecko](#), [VOSviewer](#), [CitationChaser](#) + [more](#)
5. Citation context/sentiment tools — [scite](#), [Semantic Scholar](#)

FRIN: further research is needed

- Future research
- Further research
- Research opportunities
- Research directions

The Fixed Childfree Subjectivity: Performing Meta-Facework about Sterilization on Reddit

Julia Moore

Department of Communication, University of Utah

Limitations and directions for future research

Although the current study provides critical insights into both critical and pragmatic implications of subversive meta-facework about sterilization in the childfree subreddit, there are a few limitations worth noting. First, the current study considered the functions of retelling conversations with health-care providers, but is limited due to the inaccessibility of the actual conversations and providers' perceptions of the conversations. Second, although some users indicated their gender, age, and nationality when relevant to their stories, few shared their race or class, making it challenging to analyze how negotiations of the face in this are enabled and constrained by -isms beyond pronatalism, sexism, and ageism. Further, the present study focused exclusively on English speakers, thereby limiting cultural and contextual conclusions. Although pronatalism has been identified as a cross-cultural phenomenon (Heitlinger, 1991), any claims to universality are problematically culturally loaded and value-based (Dutta, 2010).

These limitations point to multiple avenues for subsequent critical inquiry. Future researchers may examine doctor-patient interactions about sterilization to more fully understand collaborative processes of shared decision-making and identity work. Additionally, future research may tease out the cultural, political, legal, and economic situatedness of childfree sterilization across differing national health-care contexts,

FRIN

FRIN

■ جستجوی مجدد برای بررسی تازه بودن پیشنهادات برای پژوهش های آتی

هوش مصنوعی

Prompts

“Please identify the future work suggested in these articles. If another article addresses a future work, remove it from the list.”

«لطفاً جهت‌های پژوهش‌های آتی پیشنهاد شده در این مقالات را شناسایی کن. در صورتی که مقاله‌ای دیگر به یکی از این جهت‌ها پرداخته باشد، آن را از فهرست حذف کن.»

لطفاً این مقالات را با دقت بررسی کن و جهت‌های پژوهش‌های آتی پیشنهادی هر مقاله را شناسایی کن. برای هر جهت شناسایی شده، متغیرهای وابسته و مستقل مرتبط که در مقاله ذکر شده یا ضمنی مورد اشاره قرار گرفته اند را مشخص کن. اگر مقاله‌ای دیگر به همان جهت پژوهش آینده پرداخته باشد، آن را از فهرست حذف کن. نتایج را در قالب یک جدول واضح شامل ستون‌های زیر ارائه کن: مقاله، جهت پژوهش آینده، متغیرهای وابسته، متغیرهای مستقل.

■ «لطفاً مقالات زیر را تحلیل کرده و تمام جهت‌های پژوهش‌های آتی پیشنهاد شده را استخراج کنید. برای هر جهت:

- متغیرهای وابسته و مستقل مرتبط که در مقاله ذکر یا ضمنی شده‌اند را مشخص نمایید.
- اگر مقاله‌ای دیگر به همان جهت پژوهش آینده پرداخته است، آن را از فهرست حذف کنید.
- یک خلاصه کوتاه (۱-۲ جمله) توضیح‌دهنده محوریت این جهت پژوهش آینده ارائه دهید.
- نتایج را در قالب یک جدول واضح با ستون‌های زیر ارائه نمایید:
مقاله

- جهت پژوهش آینده
- متغیرهای وابسته
- متغیرهای مستقل
- خلاصه

■ جدول باید مختصر و خوانا باشد.

Prompts

“What are the limitations currently presented in this literature? If a limitation is addressed by another article, remove it from the list.”

«محدودیت‌هایی که در حال حاضر در این بدنه ادبیات مطرح شده‌اند، کدامند؟ اگر یک محدودیت توسط مقاله‌ی دیگری مورد بررسی قرار گرفته است، آن را از فهرست حذف کنید.»

هوش مصنوعی

“Find the dependent and independent variables presented in these articles. Then determine how these variables could be expanded or replaced in future research that has not been investigated within this literature?”

متغیرهای وابسته و مستقل ارائه شده در این مقالات را شناسایی کن. سپس تعیین کن که چگونه می توان این متغیرها را در پژوهش های آینده که در این بدنه ادبیات مورد بررسی قرار نگرفته اند، گسترش داد یا جایگزین کرد.

هوش مصنوعی

- Scholarly Gap Finder

